

ligent nota de Spitzer (*ARom.* xxii, 1938, 372-5), que les concepcions més nominalistes de M-Lübke (*Roman. Gramm.* III, 127) i Gamillscheg (*EWFS*, s. v. *témoïn*).

En tot cas és un fet lingüístic de difusió internacional: l'angl. *witness* començà per no tenir altre valor que el del ll. *testimonium* (car etimològicament és formació paral·lela de l'al. *zeugnis* 'testimoniança', no pas de *zeuge* = ll. *testis*), però després ha acumulat els dos valors, com també a.-al. mj. *geziuc*, -ge. Més que d'un malentès en frases com *témoïn mes voisins*, o ll. *testimonio esse*, o *testimonio Ciceronis*, es tracta d'una acumulació confusa de les dues idees en la ment del poble: car això ja havia començat a produir-se en llatí vulgar, on Aetheria (384 d. C.) ja escrivia en la seva *Peregrinatio*: «nisi *testimonia* habuerit, qui eum noverint» (xlv, 4); i tot seguit d'usar-lo amb aquest sentit personal, se'n serveix amb el valor clàssic: com en la frase citada supra de les *VidesR*.

Fabra en el *DFa*. tendeix a fer reservar *testimoni* per al sentit personal, i evidentment recomana que per a l'altre s'usi *testimoniatge*, a la manera del fr. mod. *témoignage*. De fet però tothom diu i dirà sempre *llevar un fals testimoni*, i no es pot dir que sigui sempre vituperable l'ús abstracte en altres frases, sobretot quan és indiferent per a la claredat. Això és el que solen practicar la majoria dels escriptors conscients,¹ i el *DFa*. hi deixa la porta oberta en l'últim apartat: «qualsevol cosa per la qual s'infereix la veritat d'un fet» (si bé en rigor això es podria considerar aplicable només a casos com «d'això és *testimoni* tal o tal detall o circumstància»).

Altrament, també *testimoniança* és excel·lent en el sentit abstracte (fi S. xiv, *Corbatxo*; 1720, *DAg.*; *SEspriu*);² i en usos peculiars +*testimonieig*. *Testimoniatge* [S. xiv, *DAg.*; *AlcM*]. *Testimoniament* [1313, *DAg.*]. *Testimoniari* [S. xviii, *DAg.*]; *testimoniejar* [algun ex. en Lllull; i:] *testimonieşar*, *VidesR*, 90r2; «Maria de Muntpestler --- dix-los que ells eren sos naturals, e --- que l pus savi consell del món era aquell de Muntpestler; e axí com tot lo món *testimoniejava* açò, que a ella paria que's degués tenir per pagada de llur consell», Muntaner (fets de 1207, *Casac.* I, 22.6); «per tal que fos manifestat en Israel, volc ésser batejat en aygua; e *testimoniejà* Sent Johan e dix: —Jo viu l'Espirit Sant devallar ---», Serra (*Gènesi* a. 1451, 173); *testimonieşa*, *VidesR*, ms. B, 2v1, n. 73, però *detestimoniari* en ms. P. *Testimonial* [S. xviii, *DAg.*; S. xiv, *AlcM*].

Testificar [S. xiv, *BMetge*, *Consolat*, *Ord. Palatinus*]; «segons que les sues paraules *testificaven* de gran coratge», *Decam.* vi, § 7, 365.9 (trad. *testimoniavano*); *JnEsteve*, *LiEleg.*], ll. *testificare* id.; *testificable*; *testificació* [S. xiv, *DAg.*; *Lacav.*]; *testificador* [Lab.]. *Testifical*, sobre la prova *testifical*, veg. *B Oliver*, *Hist. del Der. C.*, M. y V. III, 525. Des de 1920 es tornà a practicar la prova *testifical* del *Testament sacramental*, a l'església de Sant Just de Bna., en seguiment d'un dictamen jurídic de Coromines. *Testificatiu*. *Atestar*, poc usat en català; *atestació* [*Lacav.*]; *atestat* [*Belv.*];

atestador; *atestament*.

Testicle [*testicol*, fi S. xv, *AlcM*; *Belv.*], del diminutiu ll. *testiculus*, pròpiament 'testimoni de la virilitat'; *testicular* [1840, *Lab.*, p. 1039].

Contestar [*Lacav.*], pres del ll. *contestari* 'encetar o emprendre una disputa invocant testimonis', d'on 'recórrer a un judici, confessant o negant una demanda', 'declarar-se d'acord, en conveni, amb algú', i en fi [*Belv.*] 'respondre a una carta, a una pregunta etc.'; en el present es pronuncia *contesta* en cat. central però amb *e* oberta en val. (*contèsten*, pres. 6, *MGadea*, *T. del Xè* III, 97). La bona construcció sintàctica em sembla ser *contestar una carta o lletra* (en el sentit de 'deixar-la amb resposta'): *les cartes contestades*; però intr. en cas com *li contesto que, contestant a la seva carta, contestar a tal pregunta, a tals o tals paraules*; aproximadament és també el que fan els millors escr. castellans. «*Contestando* a la de V., tengo el gusto de decirle que he recibido con gran satisfacción las noticias que me da de ---» (*Jovellanos*), «Doña Lucia se presentó y --- *contestó* a las palabras de su primo que había oído desde lejos», «*contestaba* a los saludos, como si estuviese el alma puesta en ellos» (*L. Alas*, *La Regenta*). *Contestable*. *Contestador*. *Contestació* [*Lacav.*].

Encara que els diccionaris no registraren *contesta* fins al S. xx, fou sens dubte fent un cas indegut de les crítiques de gent acastellanada que ho creia vulgarisme, quan en realitat era tan normal en català com *conversa*, *lleua*, *pronúncia*, *conserua*, *reserva*, *protesta* etc., i ja fou usat per escriptors ben genuïns en el S. xix, des de c. 1870 almenys: «Lo senyor Gabanyach havia acabat lo seu discurs, y parat de no tenir *contesta*, m'anava agoytant ---», *Genís Ag.* (*La reyneta del Cadí*, 10); «vet aquí la *contesta* que 'm va fer don Ignasi, el meu amo, el dia que l'hi vaig dir», «vaig dirigir-li dues vegades la paraula, cercant *conversa*; y ella, sèria, sense tornar *contesta*», *EmVilanova* (*Monòlegs*, 5, 36).

Tan general era ja l'ús de *contesta* en els cercles cultivats i universitaris de Barcelona, que Coromines l'usa el 1897, en les notes preses de l'examen ocular als torturats de Montjuïc (§ 12.2, *Diaris i Records*, vol. I, àdhuc en la versió que redacta en castellà per enviar-la als revisadors del procés). Amb gran raó el *DFa*. no sols ha consagrat *contesta*, sinó que li dedica l'article bàsic, amb remissió de *contestació* a *contesta*. Em semblaria recomanable descartar l'ús de *contestació* en el sentit de 'resposta', i reservar-lo per al sentit jurídic, processal o abstracte com a sinònim d'afirmació en contra'. *Incontestable* [*Belv.*]; *incontestat*. *Conteste* [*Belv.*].

Detestar [*Lacav.*], pres del ll. *detestari* 'allunyar amb imprecacions, prenent els déus com testimonis'; *detestable* [-1487]: «aquella vianda, per Adam perduda, / qui perpetuava la vida humana / --- / est Tu, carn preclara, que tant avortexen / los jueus perversos, jayens en la terra: / en fanc, com a bèsties d'aquella se pexen, / poble *detestable*, qui-l bé respuxen», *Frc. Prats* (*JMBover*, *BiEscrBal.* II, 159.44.9). *Detes-*